

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2018»
XIII Халықаралық ғылыми конференциясы

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

XIII Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2018»

The XIII International Scientific Conference
for Students and Young Scientists
«SCIENCE AND EDUCATION - 2018»

12th April 2018, Astana

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2018»
атты XIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2018»**

**PROCEEDINGS
of the XIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2018»**

2018 жыл 12 сәуір

Астана

УДК 378

ББК 74.58

Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2018» атты студенттер мен жас ғалымдардың XIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XIII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2018» = The XIII International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2018». – Астана: <http://www.enu.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2018. – 7513 стр. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-997-6

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 378

ББК 74.58

ISBN 978-9965-31-997-6

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2018

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДАҒЫ МҮМКІНДІГІ ШЕКТЕУЛІ СТУДЕНТТЕРДІҢ БЕЙІМДЕЛУІНІҢ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕСІ

Дүйсенбай Жансая Құдайбергенқызы

Jansok01@bk.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 5В090500-«Әлеуметтік жұмыс»

мамандығының 3 курс студенті

Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Досмурзаева Д.О.

Қоғам алдындағы әлеуметтік жауапкершілікті дұрыс түсіну, бұл - біздің еліміздің болашақта көркейе түсуінің алғы шарттарының бірі. ЖОО-ның әлеуметтік жауапкершілігі мүмкіндігі шектеулі адамдарға қарым-қатынасынан көрінеді. Бұл мүмкіндігі шектеулі жандарға жоғары білім алып, еңбек нарығында бәсекеге қабілетті болуына, сонымен қатар, өзіне және өзінің отбасына тәуелсіз өмірді қамтамасыз етуге мүмкіндік беретініне сенімділігін туғызады. Мүмкіндігі шектеулі жандардың құқығын реттеуші мемлекеттік саясат пен ұлттық заңнамалар медициналық көмекке бағытталған, сонысымен, бұл жағдай халықаралық құқықтық құжаттардан мүлдем бөлек. Онда мүмкіндігі шектеулі жандардың басқалармен тең дәрежеде өмір сүруінің тетіктері көрсетілген [1].

Мүмкіндігі шектеулі балаларды оқыту қағидасы ХХ ғасырдан бері бірнеше өзгеріске ұшырады. Дүниежүзілік тәжірибеде концепцияның өзгеріске ұшырауының 3 кезеңін белгілеп көрсетуге болады:

- ХХ ғасырдың басы – 60 жылдардың ортасы – «медициналық модель» (сегрегация).

- 60 жылдардың ортасы – 80 жылдардың ортасы – «қалыптандыру моделі» (интеграция).

- 80 жылдардың ортасы – қазіргі уақыт – «әлеуметтік модель» - (инклюзия).

Медициналық модель мүгедектікті медициналық феномен («ауру адам», «физикалық ауыр зақымданған адам») ретінде анықтайды, ол бүкіл Қазақстан территориясында үстем болуын жалғастыруда. Бұл моделде мүгедектік сырқат, ауру, патология ретінде қаралады. Осы модель қамқоршыл сипатта мүгедектермен жұмыс істеу әдісін анықтайды, және емдеуді, еңбек терапиясын, адамның өмір сүруіне көмектесетін арнайы қызмет құруды талап етеді. Әлеуметтік модел қолдаушылары адамдардың мүгедектігіне көңіл аударудың орнына, олардың денсаулық деңгейіне тоқталады [2].

Әлемнің көптеген дамыған елдерінде (АҚШ, Ұлыбритания, Швеция, Германия, Скандинавия секілді) ерекше қажеттілігі бар балаларға білім беруді дамытудың негізгі үдерісі кіріктірілген (инклюзивті) білім беру болып табылады. Жалпы білім беру процесіне тартылған балаларға арнайы қосымша жағдай жасалады, оқытуды жеңілдететін көмек және қолдау көрсетіледі.

Соңғы жылдары шет елдерде «кіріктіру» түсінігінің орнына «енгізу» (*inclusion*) түсінігі пайда болды. «Инклюзивті білім беру» түсінігі ерекше қажеттілігі бар оқушыларды өз құрдастары оқитын мектептерде оқыту формасын ұсынады. Енгізу ерекшелікке және нәсілшілдік, жынысына қарай басқадан артықшылығына және т.б. сенімділік сияқты әлеуметтік ауруларға қарсы күресті білдіреді. Енгізу оған мұқтаж болған, қандай формада болмасын оған қажетті қолдау кепілділігін қамтамасыз етуді білдіреді.

Азаматтық қоғам қабылдау стереотипін психологиялық тұрғыдан материалды-техникалық (пандустардың, көтергіштердің, жабдықталған туалеттердің, жарықтық және дыбыстық сигналдардың, Брайл шрифіндегі жазбалар, естімейтін және жартылай естімейтіндер үшін ұжымдық және жеке қолдануға арналған дауыс күшейткіш құралдары, көрмейтіндерге арналған оқыту кешендері және т.б. болуы,) жағынан да жеңе отырып, инклюзивті білім беруге дайын болуы қажет.

Сонымен, 1961-жылдан 1980-жылға дейін Швецияда және басқа да скандинавия елдерінде мұғалімдермен, ата-аналармен, бүкіл халықпен интеграцияны анықтау және меңгеру туралы ірі әлеуметтік-педагогикалық жұмыс жүргізілді. 1980 жылы денсаулық мүмкіндігі шектеулі азаматтардың арнайы білім беру құқығын қамтамасыз ететін кемсітушілікке қарсы заң қабылданды. АҚШ және Еуропаның білім беру саясатының таяудағы тарихында бірнеше тәсілдер: мектептер десегрегациясы, білім беруге қол жетімділікті кеңейту (widening participation), кіріктіру, мейнстриминг (mainstreaming), инклюзия (ағылшын тілінен. inclusion - қосылу) өз дамуын көрсетті.

Мейнстриминг мүгедектігі бар оқушылардың құрдастарымен мерекелердегі, түрлі бос уақыт бағдарламаларындағы қарым-қатынас стратегиясы жатады, ал егер олар тіпті мектептің көпшілік сыныптарына қосылса, ең алдымен әлеуметтік қарым-қатынастағы өз мүмкіндіктерін арттыруға арналады [3].

АҚШ-да 1875 жылдан 1914-жылға дейін-ақ міндетті мектептік білім беру жүргізілді, осыған байланысты ақыл есі дамымаған балаларға, сонымен қатар, «мінез-құлқы түзелмейтін» деп есептелетін, естімейтін және физикалық мүгедектерге арналған сыныптар жасақталды. Осы кезеңде Ұлттық білім беру ассоциациясы Әлеуметтік білім беру департаментін құрды. 1977 жылғы «Барлық мүгедек-балаларға арналған білім беру туралы» Заңда арнайы білім алу үшін мүгедек-балаларға арналған қажетті тиісті қосымша қызметтер тізімі келтіріледі, ата-аналарға кеңес беру және дайындау, балалар мен отбасына арналған көлік, логопедия, аудиология, психологиялық қызметтер, физиотерапия, рекреация, басқыншы терапия, ерте сәйкестендіру, медициналық қызметтер, мектеп дәрігері немесе медбике, мектеп әлеуметтік қызметкері, психолог, әлеуметтік жұмыстар қызметі. 1990-жылдары АҚШ-да жекелеген оқыту принципімен мүгедектігі бар барлық балаларға арналған Заң, сонымен қатар, мүгедектігі бар жеке тұлғаларға білім беру туралы заң қабылданады [4].

Финляндияда инклюзивті білім беру заңнамалық деңгейде бекітілген және балаларды қоспағанда бәріне (қоныс аударушылар, шалғай аудандардың балалары, ұлттық азшылық топтар, мүмкіндігі шектеулі және т.б.) қолжетімді болуы тиіс, жалпы білім беруді дамыту мен үнемі жетілдіру процесі ретінде пайымдалады. Мұнда инклюзивті білім беру 20 жыл көлемінде дамуда және маңызды ғылыми зерттеулермен қолдау жасалған. 2008 жылы ресми түрде Инклюзивті білім беруді дамыту тұжырымдамасы арқылы инклюзия саясаты бекітілді. Финляндияның Ұлттық білім беру стандарты ерекше икемділігімен ерекшеленеді, сонымен болашақ педагогтерді даярлаудың финдік бағдарламасында жұмыс істеу қажет болатын, арнайы контексте бейімделген оқыту әдісіне басымдық беріледі. Стандартпен балалардың білімді әр түрлі жылдамдықта меңгеруі танылады, бірақ нәтижесінде олар мүмкін болатын жоғары талаптарға сәйкес болуы қажет.

Қазіргі мұғалімді даярлаудың негізгі сәті оның инклюзивті тәжірибені жүзеге асыруға дайындығы болып табылады. Студенттер әр түрлі оқушылардың білім беру мұқтаждықтарын түсіну үшін кең біліктілік алады. Фин педагогикаларының ізгілік бағыттылығы, еркін тәрбие идеясы, оқытуды жекелендіру тұжырымдамасы өз кезегінде жалпы мектептік жүйеге арнайы қажеттіліктегі балаларды ауыртпалықсыз кіріктіру үшін жағдай жасайтын оқушыларды жеке табиғи түрде қолдаумен қамтамасыз етілген [5].

Швецияда ДАҚ бар балалардың көпшілік мектептерде оқу құқығы заңнамамен бекітілген. Сондықтан мемлекет осындай мектептерге әлеуметтік және қаржылық қолдауды жүзеге асырады. Университеттерде мұғалімдер даярлаудың барлық бағдарламаларында арнайы білім беру бойынша міндетті курстар (15 кредит) бар. Инклюзивті ойлау негізі барлық оқытушылармен бүкіл пәндерде қалыптасады.

Муниципалды деңгейде ДАҚ бар балаларды әдеттегі сыныптарға алу тәжірибесі бар, сондықтан, олар аптасына бірнеше сағат арнайы педагогтермен жеке топтарда дайындалады. Педагогтер өздерінің негізгі міндетін баланы ол толығымен әдеттегі сыныптарда оқи алатындай етіп дайындау деп санайды. Швецияда ДАҚ бар балаларды инклюзивті оқытуды ұйымдастырудың негізгі әдістері осындай оқытуды жүзеге асырудың әдістерін түсінудің жалпы тәсілдерін қалыптастыру болып табылады.

Швециядағы инклюзивті білім беру барлығы үшін білім беруге тең қолжетімділікті қамтамасыз етуге арналған, сонымен қатар, әлеуметтік қарым-қатынастағы адам құқығы тұжырымдамасы аясындағы басты принцип ретінде қабылдады [6].

Норвегияда ерекше білім беру қажеттілігі бар тұлғалар үшін білім берудің қолжетімділігі туралы Заң бар. Сонымен қатар, ДАҚ бар балалар үшін жеке категорияларға (ерте балалар аутизмі синдромындағы, есту, көру және т.б. бұзылыстағы балаларға) көмек беруге маманданған мемлекеттік орталықтар бар.

Инклюзивті білім беруді жүзеге асыру үшін педагогтерді даярлау университеттерде жүзеге асады. Болашақ педагогтер инклюзивті оқытуға арналған бөлімі бар арнайы педагогика курсына оқу мүмкіндігіне ие болады, сонымен қатар, оларға тәжірибеде Еуроодақ елдеріндегі инклюзивті білім беруді жүзеге асыру тәжірибесімен танысуға мүмкіндік беріледі. Инклюзивті оқыту жүйесіне муниципалитеттер (олардан мектептер әлеуметтік және қаржылық қолдау көреді) жетекшілік етеді [5].

Францияда азаматтар құқығы мен мүмкіндігінің теңдігін қамтамасыз ететін, соның ішінде білім беру саласында бірқатар заңдар қабылданған. Мемлекет ДАҚ бар балалардың білім беру ортасына табысты бейімделуі үшін жағдай жасауды, қаржыландыруды, қажетті техникалық құралдарды қолдану және мамандар жұмысының төлемін қоса қамтамасыз етеді. Сонымен қатар, көпшілік мектептерде оқитын ДАҚ бар балаларды қолдауға арналған мемлекеттік ресурстық орталықтар бар. Инклюзивті білім беру үшін мұғалімдерді даярлау университеттерде жүзеге асады.

Қазіргі уақытта Францияда муниципалды деңгейде инклюзивті оқыту екі формада ұсынылған:

- ДАҚ бар балалар әдеттегі сыныптарда басқа балалармен бірге арнайы маманданбаған мұғалімнің жетекшілігімен оқиды (бұл сынып «мектептік инклюзия» деп аталады);

- ДАҚ бар балалар мүгедек-балаларға арналған арнайы сыныпта арнайы мұғалімнің жетекшілігімен оқиды («педагогикалық кіріктіру сыныбы»).

Арнайы педагогтер, әдеттегідей, ресурстық орталықтарда жұмыс істейді, және кестеге сәйкес орталыққа бекітілген барлық оқушыларға барады, оларға және мұғалімдерге қажетті көмек көрсетеді. Балаға «мектептік инклюзия сыныбынан» толық жеке инклюзияға өтуіне мүмкіндік беретін инклюзия уақыты біртіндеп көбейеді. Франция педагогтері инклюзияның осы формасы көру және қимыл-қозғалыс аппараттары бұзылысы бар балалар үшін өте тиімді деп есептейді. Бірақ естімейтін және ақыл-есі кем балалар үшін ол мүлде қолайлы емес болып табылады. Бұл категориядағы балалар үшін ашық жүйедегі педагогикалық кіріктіру сыныптары ашыла бастады [7].

Данияда инклюзивті білім беру тек заңнамалық түрде бекітіліп қана қойған жоқ, сонымен қатар, инклюзивті білім беруді жүзеге асырудың ұлттық стратегиясы құрылды, инклюзивті оқытуды енгізу процесіне ұлттық ресурстық орталық жетекшілік етті.

Инклюзивті білім беру саласына зерттеу жүргізетін, елдің әр түрлі университеттерінің өкілдерінен құрылған белсенді топ бар, олар инклюзивті оқытуды енгізу саласындағы муниципалитеттер жұмысын бақылайды. Бакалавриат және магистратура жүйесінде инклюзивті білім беруді жүзеге асыру үшін педагогтерді даярлау жүзеге асырылады. Мұғалімдерді даярлауда нақты педагогикалық жағдайлар мен ондағы мұғалімнің әрекетін талдауға ерекше көңіл бөлінеді. Педагогикалық бағдарламалар бойынша оқу жоспары білім алушы барлық колледж студенттері үшін міндетті әлеуметтік педагогика курсына қарастырады. Сонымен қатар, ДАҚ бар оқушылармен жұмыстың тәжірибелік аспектісін терең зерделеу мүмкіндігі бар. Осындай курсты таңдаған жағдайда студент осы салада қосымша мамандандыруға ие болады.

Қазіргі уақытта Данияның білім беру жүйесіндегі бірінші жоспарға муниципалды және мектептік деңгейде инклюзивті оқытуды жүзеге асыру механизмдерін әзірлеу мәселесі кіреді.

Сонымен, әр түрлі елдердің инклюзивті тәжірибені іске асыру аспектісінде білім беру жүйесін талдау, инклюзивті білім беруді іске асыру үшін міндетті база – қажетті құқықтар мен бостандықтардың декларациясы сияқты, оларды қамтамасыз ету механизмдерін де қарастыратын заңнамалық актілер жүйесі болып табылатынын көрсетеді. Сондықтан, ұлттық білім беру жүйелерінде кадрлар даярлау жүйесін енгізетін инклюзивті білім беруді жүзеге асырудың нақты тұжырымдамасы мен стратегиясы болуы қажет. Муниципалды деңгейде инклюзивті тәжірибелерді тиімді ғылыми-әдістемелік қолдау қамтамасыз етілуі тиіс.

Латын Америкасы мемлекетінде инклюзивті білім беру идеясын жүзеге асыру ерекше қызығушылықты танытады [5].

Боливияда «инклюзивті білім беру» түсінігінің бірнеше тәсілдері бар Бұл – арнайы білім беру, ересектерге білім беру, баламалы білім беру және т.б. Бұрыннан-ақ Боливияда инклюзивті білім беру ерекше мұқтаж балаларға арналған арнайы білім беру ретінде қарастырылған. Қазіргі уақытта Боливияда инклюзивті білім беру бойынша ең алдымен әлеуметтік инклюзия түсіндіріледі.

Мұнда «әлеуметтік шеттету» мәселесі өте өзекті, сондықтан, Боливияда инклюзивті білім беру ерекше әлеуметтік аз қамтылған топтарға көңіл бөлу жолымен әлеуметтік оқшаулауға қарсы әрекет құралы болды. Мемлекет кедейлік, әлеуметтік, экономикалық және мәдени оқшаулау мәселесін шешу жолымен неғұрлым әділетті қоғам құруға, ел азаматтарының құқығын біршама толық жүзеге асыруға әсер ету үшін үлесін қосуға ұмтылады.

Перуде инклюзивті білім беру – оқу мен теңқұқықты даму үшін тиісті материалдық жағдай жасаумен қоса, негізінен мүмкіндіктерге тең қол жетімділікпен түсіндіріледі. Инклюзивті білім беру әлеуметтік аз қамтылған топтарды жалпы білім беру жүйесіне қосу ретінде қарастырылады. Осындай топқа ауылдық, шалғай аудандарда тұратын халық, түрлі қабілеттегі және сипаттағы балалар, мүгедектер, халықтың кедей топтары жатады. Инклюзивті білім беру әр адамның білім беру және әлеуметтік процеске өз үлесін қосуды талап етеді. Сонымен Перуде инклюзивті білім берудің мақсаты оның мінездемесіне сәйкес әр бала үшін білім беруге қол жетімділікті қамтамасыз ету болып табылады. Перуде инклюзивті білім беру тұжырымдамасы арнайы білім берумен және мүгедек-балаларды әдеттегі мектептерге кіріктіру процесімен тығыз байланысты [8].

Инклюзивті білім беру саласындағы саясат белсенді жүргізілетін елдерді, яғни Азия-Тынық мұхиты аймағын жалпы қарастырамыз. Инклюзивті білім беру саласындағы басым бағыт, ең алдымен сол аймақтың ерекшеліктерімен анықталады. Осы аймақта олар тұратын елде тілдері ресми ана тілі болып табылмайтын этникалық тілдік топтар тұратыны белгілі. Тіл кейде осында сапалы білім алудың негізгі тосқауылына айналды. Азия-Тынық мұхиты аймағы мемлекеттеріндегі инклюзивті білім беру мәселелері бойынша ЮНЕСКО баяндамасын дайындауда инклюзивті білім беру саласындағы келесі стратегиялар анықталды:

- ана тілімен қатар, ресми, ұлттық және/немесе халықаралық тілдерді енгізу үшін жағдай жасалуы қажет;
- басқа балалар, мұғалімдер және ата-аналар тарапынан кемсітушіліктен құтылу үшін, мектепте еріксіз көші-қон мәселесі бойынша ақпараттандыру және ағарту жөнінде тиісті жұмыс жүргізілуі керек;
- балалардың заңсыз жағдайы олардың білім беру құқығына әсер етпеуі қажет;
- жылдың басында ана тілінде оқыту тәжірибесін жүргізу қажет;
- соғыстан, азаматтық толқулардан және табиғи апаттардан зардап шеккен балалар үшін сапалы білімге қол жетімділікті қамтамасыз ету қажет;
- мәдениетаралық және дінаралық диалогта білім беру жүйесі құрылуы қажет [9].

Жапония мектептерінде бүгінгі күнге дейін белсенді және дені сау бала тәрбиесі білім берудің басты мақсаттарының бірі. Жапонияда арнайы қажеттілігі бар балалар жалпы сыныппен бірге оқиды. Бәрақ мұғаліммен бірге қосымша ассисент-мұғалім де жұмыс істейді.

Ассистент-мұғалім сабақ бойынша барлық жағынан арнайы қажеттілігі бар балаларға көмектеседі.

Арнайы қажеттілігі бар жапондық балалар мектепте барлық инфрақұрылыммен қамтамасыз етілген. Егер оқушы қандай да бір себеппен сабақтан қалса, бұл сабақтар оған жеке жүргізіледі. Мысалы, егер оқушы дене бітіміндегі шектеулермен дене шынықтыру сабағына қатыса алмаса, онда онымен қол жетімді мүмкіншіліктері мен қабілеттері бойынша басқа мұғалім айналысады. Осындай мектептерде арнайы қажеттілігі бар балаларға толерантты қарым-қатнасты тәрбиелейді [7].

Ресейде алғашқы инклюзивті білім беру мекемелері 1980–1990 жылдары пайда болды. Москвада 1991 жылы мәскеулік Емдеу педагогикасы Орталығының және ата-аналардың қоғамдық ұйымы бастамасы бойынша «Ковчег» инклюзивті білім беру мектебі ашылды.

1992 жылдың күзінен «Денсаулығында арнайы қажеттілігі бар тұлғаларды кіріктіру» жобасын іске асыру басталды, нәтижесінде 11-ге жуық аймақта мүгедек-балаларды кіріктіріп оқыту бойынша эксперименттік алаңдар құрылды. Сонымен, педагогикалық ЖОО-да қолдану үшін «Арнайы (түзету) педагогика негіздері» және «Денсаулығында арнайы қажеттілігі бар балалар психологиясының ерекшеліктері» курстарының оқу жоспарлары әзірленді.

РФ Білім және ғылым министрлігінің мәліметтері бойынша, 2008-2009 жылдары инклюзивті білім беру моделі Федерация субъектілерінде: Архангельск, Владимирск, Ленинград, Мәскеу, Нижгород, Новгород, Самара, Томск және басқа да облыстар қатарындағы түрлі типтегі білім беру мекемелерінде эксперимент тәртібі енгізілді.

Бүгінгі күні РФ территориясында инклюзивті білім беруді енгізу РФ Конституциясына, «Білім туралы» федералдық Заңға, «Ресей Федерациясында мүгедектерді әлеуметтік қоғау туралы» федералдық Заңға сәйкес жүруде, сонымен қатар, Бала құқығы туралы Конвенциямен және №1 Хаттамамен Адам құқығын және негізгі бостандықтарын қорғау туралы Еуропалық конвенциясымен реттеледі. 2008 жылы Ресей «Мүгедектер құқығы туралы» БҰҰ Конвенциясына қол қойды, оның 24-бабында азаматтардың білім алу құқығын жүзеге асыру мақсатында қатысушы-мемлекеттер инклюзивті білім беру жүйесін дамытуға көмектесуге міндетті деп көрсетілген.

Қазіргі уақытта Ресей Білім және ғылым министрлігі апробациясы 2015 жылы аяқталған денсаулығында арнайы қажеттілігі бар және мүгедектігі бар балаларды оқытуға арналған федералдық мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарды әзірлеуді аяқтады. Стандарт негізінде төрт нұсқадағы білім беру бағдарламасын құру талап етіледі.

Шет елдерде инклюзивті білім беру шығыны жағынан арнайы білім беруге қарағанда біршама тиімді саналады [10].

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. <http://www.inform.kz/kaz/article/2399596>
2. Лошакова И.И., Ярская-Смирнова Е.Р. Интеграция в условиях дифференциации: проблемы инклюзивного обучения детей-инвалидов // Социально-психологические проблемы образования нетипичных детей. Саратов: Изд-во Пед. ин-та СГУ, 2002.
3. Мартынова Е.А. Социальные и педагогические основы построения и функционирования системы доступности высшего образования для лиц с ограниченными физическими возможностями. – ЧелГУ, Челябинск, 2002
4. Н. А. Грик. Сопровождение социальной адаптации студентов с ограниченными возможностями здоровья в техническом вузе. – Томск: Томск государственный университет систем управления и радиоэлектроники, 2011.
5. Вольская О.В., Флотская Н.Ю., Буланова С.Ю., Усова З.М. Модели реализации инклюзивного образования в современном мире // Современные проблемы науки и образования.–2014.№6.;URL:<http://www.scienceducation.ru/ru/article/view?id=17065> (дата обращения: 02.08.2016)

6. Обмен опытом по обновлению содержания образования с зарубежными научно-методическими центрами с выездом сотрудников в зарубежные страны (Германия, Великобритания, Япония)/ НАО им. И.Алтынсарина, 2014г., 68 стр
7. О. Винблад Инклюзивное образование в Швеции/ практический психолог, г. Хельсинборг, Швеция/http://www.e-osnova.ru/PDF/osnova_22_0_5501.pdf
8. IBE-UNESCO Preparatory Report for the 48th ICE on Inclusive Education. Buenos Aires, Argentina, 12-14 September, 2007
9. Final Report of the Regional Conference on Inclusive Education: «Major Policy Issues in the Asia Pacific Region»
10. Разработка индикаторов для оценки школ доброжелательного отношения к ребенку. - ЮНИСЕФ, Казахстан, 2007

УДК 316.40

ҚАЗІРГІ ҚОҒАМДАҒЫ ЖАНҰЯЛАР АРАСЫНДАҒЫ ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚ ФАКТОРЛАРЫ

Дүйсенбай Жансая Құдайбергенқызы

Jansok01@bk.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, әлеуметтік жұмыс мамандығының 3 курс студенті

Капин Батина

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, әлеуметтік жұмыс магистрі

Отбасы– қоғамның бастапқы ұясы, қоғамдық әлеуметтік құрылымның негізі болып табылады. Заманына қарай адамы дегендей, қоғам мәселесімен адам алға жылжуы тиіс. Еуропа мен Америка біздің елге қарағанда әлдеқайда дамыған. Ғылым мен техника жағынан алдыңғы қатарлы көшбасшылық қызметте өз орнын айқындаған алпауыт мемлекеттер болып саналады. Сол елдер секілді қарыштап дамудың озық үлгісін барша әлемге көрсеткенімен, бізге ол елдердің мәдениеті мен безбүйректілігі қажет емес. Себебі ондағы қылмыс пен зорлық-зомбылық шырқау шегіне жетіп тұр [1].

Адам Мицкевич өз сөзінде мынадай ой келтіреді: «Ел өмір сүруі үшін – құқық өмір сүруі қажет». Құқық жайлы айтылған кезде – зорлық-зомбылық туралы сөз етпеу мүмкін емес. Қоғамымызда осындай бір адамға жағымсыз іс-әрекеттер өрбіп, белең алуда. Тіпті елімізде зорлық-зомбылыққа тап болған адамдарға арналған профилактикалық дағдарыс үйлері бар дегенде кез-келген еліміздің азаматы таңдануы ғажап емес. Себебі біз білетін қазақ – жетімін жылатпаған, жесірін қаңғыртпаған деген ұғымды алға тартатын болсақ, біздің қоғамдағы осындай жандардың көбеюі – қазіргі қоғамның басты мәселелерінің маңызын құрайды. Бұл мәселелер өз кезегінде қазіргі таңдағы жанұялардың зорлық-зомбылық факторларына бағытталады. Зорлық-зомбылықтың негізгі пайда болу себептері жанжалдардан бастау алады.

Жанжал — қоғамдағы әр түрлі әлеуметтік топтар арасындағы пайда болған өткір проблемалардың, халықаралық кикілжіндердің дер кезінде реттелмей, әр түрлі қақтығыстарға алып келуі. Көбінесе, қоғамдағы жанжал саяси, экономикалық дағдарыс кезінде, не жедел дамыған әлеуметтік өзгерістер барысында орын алады. Елдегі реформалар кезінде халықтың әр түрлі топтарының мүддесі есепке алынып отырмаса, ол да әлеуметтік қарама-қарсылықтарға алып келуі мүмкін. Қоғамда саяси мәдениет қалыптастыру, ортақ әлеуметтік құндылықтар мен нормаларды орнықтыру — жанжалды болдырмаудың негізгі жолы болып есептеледі. Әлеуметтік өзгерістердің қарқыны белгілі бір саяси, этнография, әлеуметтік топтардың мүддесіне сәйкес келмеген жағдайда оны саяси жолмен реттеп отыру қоғамның орнықты дамуының кепілі болып табылады. Жанжалдар дипломатиялық жолмен жоғары дәрежедегі келісімдер арқылы реттеліп отырады [2].